

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Балаларды табиғатпен таныстыру процесінде әрекетті белсендіру

ЖАРИЯЛАНДЫ
26.03.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/177177/>

Көбегенқызы Ақтолқын

Атырау облысы, Мақат ауданы

«Бәйгетөбе мектеп — бөбекжай кешені»

коммуналдық мемлекеттік мекемесі

Кіріспе

Мектепке дейінгі балалардың танымдық қабілеттері мен қоршаған әлемді түсіну қабілеттерін дамытуда табиғатты тану маңызды рөл атқарады. Табиғатпен таныстыру балалардың логикалық ойлауын, зейінін, қиялын және есте сақтау қабілеттерін дамытуға көмектеседі. Әрекетті белсендіру процесі арқылы балалар табиғаттың құбылыстарын көріп, зерттеу және тәжірибе жүргізу арқылы танымдық дағдыларын қалыптастырады.

1. Табиғатқа қызығушылықты қалыптастыру

Табиғатқа деген қызығушылықты дамытуда балалардың белсенді әрекеті маңызды. Оларды табиғат құбылыстарымен таныстыру үшін алдымен қызығушылықтарын ояту қажет. Бұл мақсатта түрлі әдістер мен тәсілдерді қолдануға болады:

Сұрақ-жауап әдісі: Балаларға табиғат туралы сұрақтар қою арқылы олардың ойлау және есте сақтау қабілеттерін белсендіруге болады. Мысалы, «Неліктен ағаштардың жапырақтары түседі?» деген сұрақ оларды ойлануға итермелейді.

Көрнекі құралдар пайдалану: Балаларға табиғат туралы көрнекі суреттер, фильмдер, бейнематериалдар көрсету олардың қиялын дамытуға ықпал етеді.

Тікелей бақылау: Балалар табиғаттың түрлі объектілерін тікелей бақылау арқылы қызығушылықтарын арттырады. Мысалы, өсімдіктерді, жануарларды немесе ауа-райы құбылыстарын бақылай отырып, олардың ерекшеліктерін анықтай алады.

2. Табиғатта ойын элементтерін енгізу

Ойын элементтері балалардың белсенді әрекеттерін күшейтеді және оларды табиғатпен жақынырақ таныстырады. Ойын барысында балалар табиғаттың құбылыстары мен объектілерімен тікелей байланысқа түседі, бұл оларға табиғатты тереңірек түсінуге көмектеседі.

Рөлдік ойындар: Мысалы, балаларға табиғат зерттеушісі рөлінде ойнау ұсынылады. Бұл ойын барысында олар өсімдіктер мен жануарлар туралы ақпарат жинайды, табиғатты қорғаудың маңыздылығын түсінеді.

Қимылды ойындар: Ауладағы ойындар балаларға табиғатпен тығыз байланыс орнатуға мүмкіндік береді. Мысалы, «Жапырақтармен жарыс» немесе «Құстарды бақылау» ойындары балалардың қимыл-қозғалысын дамытып қана қоймай, табиғатты тануға да әсер етеді.

3. Тәжірибе және эксперимент арқылы оқыту

Балалар табиғат құбылыстарын зерттеу барысында өз қолдарымен тәжірибе жасау арқылы танымдық дағдыларын дамытады. Тәжірибе және эксперимент жасау арқылы балалар табиғат заңдылықтарын түсіне бастайды.

Өсімдік өсіру тәжірибесі: Балалар өз қолдарымен гүл немесе басқа өсімдік өсіре отырып, оның өсу процесін бақылап, табиғаттағы өзгерістерді тікелей көреді.

Құбылыстарды зерттеу: Балаларға ауа, су немесе топырақпен эксперимент жасау ұсынылады. Мысалы, судың қатуы немесе ерігені туралы эксперименттер балалардың табиғат заңдылықтары туралы түсініктерін кеңейтеді.

4. Табиғатпен тікелей танысу

Табиғатты толықтай тану үшін балаларды табиғат аясында серуендер мен экскурсияларға алып шығу қажет. Бұл әрекет барысында балалар табиғаттағы жанды және жансыз объектілермен тікелей таныса алады.

Экскурсиялар: Мектепке дейінгі балаларды табиғи ортаға – орманға, өзенге немесе саябаққа экскурсияға алып шығу олардың қызығушылығын арттырады және табиғатқа жақын болуға үйретеді.

Серуендер: Табиғат аясында серуендегенде балалар табиғаттың құбылыстарын өз көздерімен көріп, оларды сезіну арқылы танымдық қабілеттерін дамытады.

5. Табиғат туралы әңгімелер және шығармашылық тапсырмалар

Балаларға табиғат туралы әңгімелер айту және шығармашылық тапсырмалар беру арқылы олардың табиғатқа деген қарым-қатынасын қалыптастыруға болады.

Шығармашылық жұмыстар: Балалар табиғатта көргендерін сурет салу, мүсіндеу немесе құрастыру арқылы бейнелей алады. Мысалы, ағаштардың немесе жануарлардың суреттерін салып, олар туралы өз ойларын білдіру балалардың табиғатқа деген сүйіспеншілігін арттырады.

Әңгіме құрастыру: Балаларға табиғат туралы ертегі немесе әңгіме құрастыру ұсынылады. Бұл олардың қиялын дамытуға және табиғат құбылыстарын шығармашылық тұрғыдан түсінуге көмектеседі.

Қорытынды

Табиғатпен таныстыру процесінде балалардың әрекетін белсендіру олардың танымдық және шығармашылық қабілеттерін дамытуға зор ықпал етеді. Белсенді әрекет арқылы балалар табиғатты тереңірек түсініп, оны қорғауға деген сүйіспеншілік пен жауапкершілік сезімдерін қалыптастырады. Сондықтан тәрбиешілер мен педагогтар бұл процесте балалардың қызығушылықтарын ескере отырып, әртүрлі әдіс-тәсілдерді қолданулары қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Жапанова Р. Н., Аширбекова Қ. С. МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУ ТӘСІЛДЕРІ - 2018. - №. 3. - С. 90-93.
2. Ғалиева А. Н., Ахметова Г. Б. Мектеп жасына дейінгі балаларға экологиялық тәрбие беру жұмысын ұйымдастыру.
3. Интернет желісі